

ojs.uv.es/index.php/qfilologia/index

Rebut: 05.04.2021. **Acceptat:** 20.10.2021

Per a citar aquest article: Añó Ayza, Ana; Ferré-Pavia, Carme; Ballester, Maria & Corbinos, Júlia. 2021. "La cobertura dels abusos sexuals a la premsa en l'era MeToo: els casos Polanski, Weinstein i P. Domingo". *Quaderns de Filologia: Estudis Lingüístics* XXVI: 19-41.

doi: 10.7203/QF.26.21975

La cobertura dels abusos sexuals a la premsa en l'era MeToo: els casos Polanski, Weinstein i P. Domingo

Press coverage of sexual abuse in the MeToo era: the Polanski, Weinstein and P. Domingo cases

ANA AÑÓ AYZA, CARME FERRÉ-PAVIA,
MARIA BALLESTER & JÚLIA CORBINOS
Universitat Autònoma de Barcelona
Carme.Ferre@uab.cat

Resum: Aquest article analitza la cobertura mediàtica dels abusos sexuals a les dones entre 2015 i 2020, en el context de l'aparició del moviment MeToo, iniciat el 2017 als Estats Units. La mostra la formen dos diaris generalistes espanyols, *El País* i *El Mundo*, i s'hi revisa com han informat dels casos del productor Harvey Weinstein, del director de cinema Roman Polanski i del cantant Plácido Domingo. De 1.625 peces periodístiques se'n fa una anàlisi qualitativa, amb categories periodístiques de protagonisme de víctima i victimari, descripció de personatge i les seues accions, fonts al·ludides, recurrència a veus expertes, i si es referencien o no les lleis contra l'abús sexual. Els tres exemples escollits indiquen un canvi en els últims tres anys del tractament dels mitjans dels abusos sexuals en l'anomenada era MeToo, en direcció a l'apoderament de la víctima i a la pèrdua de credibilitat de l'abusador. En el cas de Weinstein això és més notable i clarament ha portat el tema dels abusos sexuals a l'agenda mundial, en el de Polanski es va produir un augment del nombre de notícies sobre els abusos 43 anys després que succeïssin, i es va duplicar el nombre de mencions a Plácido Domingo d'un any per a l'altre. Qualitativament, fins i tot les notícies més estrictes emfasitzen la gravetat dels fets i les peces d'opinió en parlen de forma negativa, en molts casos situant-los en un context de lluita feminista a escala global, malgrat que es detecta encara la deificació de l'abusador artista.

Paraules clau: MeToo; violència masclista; cobertura de premsa; Harvey Weinstein; Roman Polanski; Plácido Domingo.

Abstract: This article analyses news coverage of the sexual abuse of women between 2015 and 2020, in the context of the emergence of the MeToo movement, which began in 2017 in the United States. The sample is made up of two Spanish generalist newspapers, *El País* and *El Mundo*, and how they have reported on the cases of producer Harvey Weinstein, film director Roman Polanski and singer Plácido Domingo. A qualitative analysis was carried out on

1,625 articles, with journalistic categories of the protagonism of the victim and the perpetrator, description of the character and his actions, sources alluded to, recourse to expert voices, and whether or not the laws against sexual abuse are referenced. The three examples chosen can show whether there has been a shift in the last three years of media treatment of sexual abuse in the so-called MeToo era, in the direction of empowerment of the victim and loss of credibility of the abuser. The Weinstein case is more remarkable and has clearly put the issue of sexual abuse on the global agenda. Polanski's showed an increase in the number of news stories about the abuse 43 years after it happened, and a doubling in the number of mentions of Plácido Domingo from one year to the next. Qualitatively, even the hard news emphasise the seriousness of the events and most opinion pieces speak negatively, in many cases placing them in a context of feminist struggle on a global scale. Nevertheless, the deification of the abuser artist is still detected.

Keywords: MeToo; Violence against women; Media coverage; Harvey Weinstein; Roman Polanski; Plácido Domingo.

1. Introducció

La violència sexual contra les dones continua en plena vigència al segle XXI. A Espanya, segons dades governamentals (2019), un 13,7% de les dones n'ha estat víctima, i d'aquestes, només el 8% n'ha denunciat els fets. El 40,4% de les dones afirmen haver patit assetjament sexual, i entre els 16 i 24 anys, la xifra augmenta: un remarcable 60,5%. Al mateix temps, contrasta que un 20% dels nois joves nega o minimitza l'existència de la violència masclista (FAD, 2021). En l'àmbit laboral i durant el darrer any, s'assenyala que 400.0000 dones han estat assetjades a Espanya, incloent-hi masclismes verbals (*La Vanguardia*, 2021). Fins i tot en els països nòrdics, com ara Suècia, la violència masclista té índexs altíssims (Karlsson, Lila, Gracia i Wemrell, 2020).

Els darrers anys han dut canvis importants en matèria de polítiques contra l'assetjament sexual. Un estudi de l'ONU (2020) que avalua 166 països informa que més del 80% ha notificat haver adoptat mesures contra la violència de gènere des de 2015. A més, un 87% declara haver introduït serveis per a les supervivents de violència o haver-ne reforçat els existents. D'entre els motius que porten a aquests canvis de normativa destaca una conscienciació cada cop més vigent en matèria de violència de gènere, en gran part motivada per les grans mobilitzacions per la protecció de les dones i les persones vulnerables.

En aquest treball, avaluem l'evolució mediàtica en el context del MeToo, un fenomen viral començat el 2017 que va traure a la llum molts casos d'assetjament sexual a entorns laborals, sobretot per part de persones en posició de poder, i dels processos de silenciament posteriors als abusos. El moviment va acabar estenent-se a tots els àmbits, però els casos de famosos no deixen

d'estar mai al centre d'aquesta campanya (Alaggia i Wang, 2020). Així, l'article avalua si en el context del MeToo s'ha pogut fomentar un canvi en la manera en la qual s'informa sobre els abusos sexuals als mitjans de comunicació espanyols i en la tematització que se'n fa.

L'escàndol que va disparar el moviment va ser el del productor dels EUA Harvey Weinstein, un magnat de l'audiovisual, fundador de la productora Miramax, i la tercera persona que ha rebut més agraïments per part dels guanyadors de la història dels Oscars. La publicació de dos articles dels periòdics *The New York Times* i *The New Yorker* va revelar que protagonitzava un patró no sols de nombrosos abusos sexuals a actrius i treballadores, sinó, a més, de silenciament i coerció posteriors: d'abús de poder, en definitiva. El cas que va sorgir de les denúncies a les agressions ha suposat un gir en matèria d'abusos sexuals en entorns laborals, sobretot en les indústries de l'entreteniment, a més de motivar una onada de denúncies públiques de personatges del món de l'espectacle.

El moviment MeToo tampoc no està exempt de detractors. Un dels més rellevants és el centenar d'artistes franceses, encapçalades per l'actriu Catherine Deneuve, que reclamava que el MeToo simplificava excessivament un ventall de possibilitats: "La violació és un delictes. Però la seducció insistent o maldestra no és un delictes ni la galanteria, una agressió masculista". En els cercles acadèmics, com veurem, també hi ha hagut controvèrsia (McKinney, 2019).

2. Marc teòric

2.1 *La cobertura mediàtica de les violències contra les dones*

Uns dels factors clau en la visibilització de les violències contra les dones són els mitjans tradicionals. A través de tota l'estructura mediàtica s'emeten molts missatges que sexualitzen les dones i devaluen el sexe femení. Aquests missatges estan lligats a les estructures socials de desigualtat, discriminació i opressió (Galarza, Cobo & Esquembre, 2016).

En termes generals, es poden discernir certes tendències en què la violència contra les dones cada vegada té més representació als mitjans d'arreu del món (Karlson, Lila, Gracia & Wemrell, 2020). D'una banda, per exemple a Austràlia s'han realitzat estudis que demostren que les paraules 'violència contra les dones', 'violència domèstica' o 'violència familiar' s'han triplicat als mitjans en línia i impresos del país entre els anys 2000-2015 (Simons &

Morgan, 2018). Al Brasil, arran d'un cas molt específic que els mitjans van seguir molt de prop al 2006, les expressions relacionades amb la violència física i simbòlica contra les dones han portat a una mobilització de la societat brasilera en les últimes dues dècades (Souza, De Carvalho & Antunes, 2018). En el cas espanyol, les notícies publicades a la premsa es van duplicar respecte als anys 80, i fins tot triplicar comparant amb els anys 70, arran del cas d'Ana Orantes a finals del 1997 (Fagoaga, 1999).

Les diferents investigacions posen de relleu com els mitjans de comunicació atorguen els rols de víctimes dels fets de manera comuna pel que fa a cobertures mediàtiques de la violència contra les dones (Różalska, 2020). El predomini de nomenar a les dones *víctimes* dels abusos dels homes i reconèixer les dones com a objectes i no com a subjectes de les violacions per part dels mitjans és un factor rellevant en el tractament de les violències envers les dones (Harries & Bird, 2005). Durant la campanya *16 Days of Activism against Gender-based Violence* del 2005, el 29 % de les dones són denominades com a *víctimes*, mentre que el 26 % de les vegades que s'ha mencionat els homes, ha estat com a autor dels fets. Aquest enquadrament sol ser recurrent i afecta la societat en transferir el coneixement que les dones són les víctimes i els homes els agressors (Băluță, 2015). A banda de la representació entre víctimes i agressors, s'afegeixen altres qualificatius com per exemple, la representació de la dona com *desemparada* o *feble*, i en canvi, l'home com a *monstre* o *obsés patològic* (Marín, Armentia & Caminos, 2011).

La violència contra les dones és un fenomen social global ja que s'estima que el 35 % de les dones del món han estat víctimes de violència física o sexual, ja sigui per part de la seua parella o per persones diferents a la parella (Organització Mundial de la Salut, 2013). Les cobertures mediàtiques estan reproduint narracions similars constantment (Wolf, 2018) i el que haurien de fer els mitjans de comunicació hauria de ser informar, però no portar-ho al terreny més de morbositat per incrementar la seua audiència (Carrasco, Corcoy & Puig, 2015). Dins dels estudis sobre el tractament mediàtic dels casos de violència contra les dones s'ha criticat que els mitjans tendeixen a oblidar la veu de la víctima i es limiten a parlar dels fets i oferir una cobertura massa simplificada, tot fent una generalització dels temes i amagant la complexitat del problema (Alberdi & Matas, 2002).

2.2 *L'era post MeToo*

El 5 d'octubre de 2017 *The New York Times* (Kantor & Twohey, 2017) va publicar una notícia que revelava un patró d'abusos sexuals perpetrats i silenciats pel magnat Harvey Weinstein. El 10 d'octubre del mateix any *The New Yorker* (Farrow, 2017) ampliava aquesta informació.

En els dies següents l'actriu Alyssa Milano va animar aquells seguidors de xarxes socials que havien estat víctimes d'abusos sexuals a respondre amb MeToo ("Jo també") per a conscienciar sobre la magnitud d'un problema sistemàtic. La campanya va desencadenar una resposta a què es van sumar milions de persones, la majoria dones, i que va tenir repercussió internacional, encara que amb grans diferències de magnitud i actitud entre països (Faedi Duramy, 2020; Sambaraju, 2020; Askanius & Møller, 2020; Zhou & Qiu, 2020).

A través de l'etiqueta MeToo, moltes víctimes d'abusos sexuals van trobar una comunitat conscienciada amb la qual compartir les experiències traumàtiques (Modrek & Chakalov, 2019). La motivació per a fer-ho, i també el motiu principal pel qual l'etiqueta es va viralitzar, va ser el fet que fossin persones famoses les que trenquessin el silenci i compartissin les seues experiències d'abús (Alaggia & Wang, 2020), visibilitzant i denunciant una situació amb la qual molts internautes se sentien identificats.

Més de tres anys més tard ens referim al moviment MeToo com un abans i un després en matèria de conscienciació sobre els abusos sexuals (Bethel, 2018), sobretot, però no únicament, lligats a l'activitat professional. En aquesta era post-MeToo podem observar una sèrie de conseqüències en diversos àmbits. S'ha demostrat que, a l'àmbit social, ha fomentat un canvi d'actitud, un clima de conscienciació en la població en el qual es desestimen amb menys freqüència les acusacions i denúncies d'abusos sexuals (Szekeres, Shuman & Saguy, 2020). En l'esfera laboral s'aprecien intents de millora, però queda molt de camí, sobretot en els sectors més masculinitzats, com l'esport, on es pot observar un clima de tolerància cap a comportaments sexualment agressius (Klavenes, Orea, García & Fuentes, 2020), potser influenciat per la dificultat d'empatitzar amb les víctimes que poden experimentar els homes, atès que la seua perspectiva sobre l'assetjament sexual és diferent a nivell psicològic (Clarke, 2020). En contextos com aquests resulta encara més rellevant desafiar idees sobre la masculinitat dominant, que està començant a evolucionar en els mitjans, encara que tímidament (Jernberg, Lindbäck & Roos, 2020).

Aquesta evolució està relacionada amb dos factors que van de la mà del MeToo: la presència enorme en les xarxes i la manera en què s'informa sobre els temes que afecta. La naturalesa del moviment com a fenomen viral ha motivat estudis des de diferents vessants, com ara la classificació de les seues aportacions segons anàlisis lingüístiques (Brunner & Partlow-Lefevre, 2020), o com a marc des del qual estudiar la desconstrucció i reconstrucció de representacions en xarxes socials (Chen, Huang & Jiang, 2020) o mètodes de gestió i organització de *big data* (Barnes, 2020; Sawhney, Gautam & Ratn Shah, 2020). Cal destacar que a través d'internet, les opinions rarament es modifiquen, sinó que més aviat es polaritzen (Reyes, Saura & Thomas, 2020), i els mitjans poden ser participants d'aquest fenomen segons la seua manera d'informar.

L'enfocament dels mitjans és especialment delicat en casos particularment ambigus, com és un exemple el de l'actor Aziz Ansari, acusat d'abús a través de les xarxes i amb un pseudònim. L'era MeToo ha ampliat el debat sobre els rols de gènere en les relacions heterosexuales però també sobre els límits de la coerció i la noció de consentiment. Les acusacions a personatges públics tendeixen a percebre's o com a crits d'ajut o campanyes orquestrades, i la manera en la qual informen els mitjans, altament polaritzada, amb freqüència simplifica una dimensió complexa del debat sobre què suposa un abús sexual (Hindes & Fileborn, 2020).

2.3 *Abús VIP, visible o invisible?*

El fenomen MeToo ha generat un panorama mediàtic més favorable a exposar pràctiques abusives de personatges poderosos (Peters & Besley, 2019). Així i tot, les persones que prenen la decisió de fer públiques les seues històries continuen patint unes conseqüències que en molts casos les forcen al silenci, efectes que també poder ser negatius per als mitjans que es fan ressò d'aquestes històries (Corcione, 2018). Prèviament a aquest moviment, els intents periodístics de parlar de violència sexual eren frenats per la por a les repercussions legals i influenciats per prejudicis misògins (Baker, Williams & Rodrigues, 2020). Aquestes condicions afavoreixen l'absència d'una tradició quant a la recerca acadèmica sobre els abusos sexuals de famosos. No obstant això, a l'era pre-MeToo també es troben alguns casos en què el grau de fama dels implicats o l'espectacularitat dels fets ha afavorit la recurrència mediàtica del cas i d'aquesta manera, la seua investigació.

Un d'aquests estudis fou sobre el cas de Chris Brown i Rihanna i remarca-va la falta d'informació i recerca acadèmica sobre la representació de l'abús a dones en els mitjans (Rothman et al., 2012) i l'important potencial que podrien tenir per a reconèixer comportaments inacceptables. En el cas específic de Chris Brown, l'estudi citat exposa que el 46 % dels joves enquestats al 2009 creien que Rihanna, la víctima, era la responsable de la violència, fins i tot després de la declaració de Brown disculpant-se pel seu comportament i la publicació no autoritzada d'una fotografia policial que evidenciava les lesions de la cantant.

També en el cas de violència masclista més conegut de les últimes dècades, el de O. J. Simpson i Nicole Brown, l'opinió pública del moment es mostrava completament dividida (Maxwell, Huxford, Borum & Hornik, 2000). Enquestes realitzades durant el curs del judici, iniciat al 1994, indiquen que el 64 % dels homes i només el 51 % de les dones tenien una opinió negativa de l'exjugador de la *National Football League* (Brown, Duane & Fraser, 1997).

Simpson no és l'únic esportista implicat en un cas de violència de gènere, sinó que el gremi de l'esport, al costat de la indústria cinematogràfica (Cobb & Horeck, 2018) i la musical (Baker, Williams & Rodrigues, 2020), és dels que més reincideix en casos de delictes violents i sexuals contra les dones (Reel & Crouch, 2019). Com explica en el seu article McMahon (2007), l'esport ha estat acusat de ser un brou de cultiu per a l'assetjament i l'agressió sexual per la idealització de la masculinitat i la violència inherents en la cultura que l'envolta.

La recerca de Yardley, Kennedy i Brolan (2019) sobre l'abús al món de l'esport professional esmenta un exemple més actual, el de Danny Simpson, un futbolista britànic que va ser arrestat el 2014 per tractar d'escanyar la seua parella, Stephanie Ward. Simpson va ser jutjat per assalt, encara que es va declarar no culpable. Els seus advocats van al·legar que la condemna interferia amb la seua carrera professional i per aquesta raó se'l va eximir de l'arrest domiciliari i del treball comunitari al qual havia estat sentenciat. El mateix any va tornar a signar un contracte fins a 2019 amb el Leicester City, l'equip que l'havia acomiadat en fer-se públic el cas.

Altres casos d'esportistes les condemnes dels quals per agressió sexual s'han vist significativament reduïdes són el de Brock Turner, nedador de la universitat de Stanford que va ser condemnat el 2016 per violar una dona inconscient i va rebre una condemna de sis mesos de presó, dels quals només en va complir tres (Pica, Sheahan & Pozzulo, 2020). També el cas de Mike Tyson, que va estar pres al 1992 també per violació d'una jove de 18 anys (Slatton

& Richard, 2020). La seua sentència va ser de sis anys de presó i quatre de llibertat condicional, però va sortir de la presó abans de complir els tres anys de condemna. Després de l'agressió, Tyson va mantenir una lucrativa carrera com a boxador fins que va decidir retirar-se al 2005.

Però on més casos mediàtics s'han difós ha estat a Hollywood. El cas Weinstein va ser el cas senyaler, després del qual uns altres 42 homes van ser acusats d'agressió sexual i obligats a abandonar els seus càrrecs a Hollywood, els mitjans i la política (Peters & Besley, 2019). La majoria dels abusos van ser perpetrats per homes heterosexuales a dones, però també existeixen agressions, com les de l'actor Kevin Spacey (Enck, 2018), a homes més joves, o de dones a menors, com és el cas d'Asia Argento (Flowers, 2020).

La recerca en aquests casos no sols s'ha centrat en la recepció mediàtica dels fets, l'opinió pública al voltant de l'agressor i les seues repercussions, sinó que també ha aprofundit en la moralitat d'honorar artistes que han comès aquest tipus de delictes. No obstant això, aquests estudis no donen una resposta única a la pregunta, però sí que posen en qüestió les raons morals per admirar aquells artistes les males accions dels quals reforcen injustícies estructurals en la societat, i si aquest prestigi pot ser una manera de silenciar les víctimes (Archer & Matheson, 2019; Weinberg, 2017).

3. Disseny metodològic

3.1 *Objectiu*

Aquest article aborda si el tractament dels casos d'assetjament sexual als mitjans de premsa escrita ha canviat en un context d'auge del moviment MeToo, que segons alguns autors, tipifica tota una era.

3.2 *Mostra i fitxa d'anàlisi*

Els casos escollits per analitzar si ha canviat la manera en la qual s'escriu sobre denúncies sexuals de personatges poderosos del món de l'espectacle han estat triats per abastar contextos diversos. Per ordre cronològic: Roman Polanski, un cas amb quatre dècades d'antiguitat, però que va tornar al punt de mira a partir del 2017, amb noves acusacions; Harvey Weinstein, el cas més emblemàtic del MeToo i que ja ha estat resolt per la justícia nord-americana, i la repercussió del cas de Plácido Domingo, com a cas més recent i d'àmbit estatal.

L'anàlisi de contingut concreta com les peces periodístiques han variat en el context del moviment, de 2015 al març de 2020. L'anàlisi es planteja de manera qualitativa. Amb un recompte inicial es comprova la rellevància mediàtica dels tres personatges analitzats, abans, durant i després de la campanya MeToo, a partir de l'establiment de la selecció prèvia, on se cerca tot el que apareix sobre els tres personatges. Les xifres absolutes donen una visió general de l'evolució al llarg dels anys de la reacció de la premsa als tres casos d'abús.

S'ha limitat als anys anteriors i posteriors a l'escàndol de Harvey Weinstein, per la influència del cas en l'explosió de la mobilització feminista. Els mitjans observats són els periòdics espanyols *El Mundo* i *El País*, seleccionats per representar a l'àmbit estatal dos models ideològics diferents i perquè la premsa permet amb més facilitat per un recorregut històric. El corpus total de peces periodístiques, tant informatives com algunes de més opinatives, que fan menció als tres casos en el total del període és de 1.625.

	<i>Cas Polanski</i>		<i>Cas Weinstein</i>		<i>Cas Domingo</i>	
	<i>El Mundo</i>	<i>El País</i>	<i>El Mundo</i>	<i>El País</i>	<i>El Mundo</i>	<i>El País</i>
2015	33	39	5	3	88	12
2016	18	38	10	2	42	14
2017	48	66	130	133	61	11
2018	35	51	180	95	32	14
2019	47	69	58	31	81	41
2020*	16	25	35	21	24	17
TOTAL	197	288	418	285	328	109

Taula 1. Distribució de les mencions per casos i diaris. Elaboració pròpia (2021), per a totes les taules. *Correspon als mesos de gener-març

Per tal de limitar l'anàlisi qualitativa es va conformar una mostra filtrada de les peces que realment tracten els abusos i no només els alludeixen, amb la categorització de selecció següent en les 1.625 peces localitzades:

A	Sols esmenten l'abusador com a figura cultural
B	L'esmenten com a figura cultural i també citen les acusacions d'abús
C	La notícia tracta sobre abusos i és al·ludit com a exemple però no protagonista
D	La notícia tracta sobre abusos i ell n'és el protagonista

Taula 2. Categories de selecció de la submostra qualitativa

L'anàlisi de contingut pretén fer un examen de les notícies amb més profunditat, avaluant-ne el to, el llenguatge i el tractament concret de cada de les peces informatives que aborden els casos d'abús (és a dir, les de tipus D). Un cop realitzat aquest filtratge, la submostra és de 462 peces, sotmeses a una doble codificació per pars.

	<i>Cas Polanski</i>		<i>Cas Weinstein</i>		<i>Cas Domingo</i>	
	<i>El Mundo</i>	<i>El País</i>	<i>El Mundo</i>	<i>El País</i>	<i>El Mundo</i>	<i>El País</i>
A	117	184	20	6	249	60
B	23	27	122	37	4	3
C	14	31	162	104	6	0
D	43	46	122	136	69	46

Taula 3. Distribució de les peces que protagonitzen els acusats

Amb l'objectiu d'establir de manera exhaustiva el to i enfocament de les peces periodístiques, majoritàriament informatives, s'ha establert la fitxa de buidatge amb les següents categories, aplicades a text i titulació:

- Secció del diari on està publicada la peça.
- Declaracions: presumptes abusadors // víctimes // grups feministes o professionals (psicòleg, sociòloga, etc.).
- Fonts que hi apareixen.
- Anotar si és informació estricta (per ex., explicació d'una sentència).
- Esmenten les notícies informació sobre les lleis sobre abusos sexuals?
- Anotar si hi ha informació externa no directament relacionada i quina funció té dins del discurs (moribosa, enaltidora o denigrant de la figura de l'abusador o de la víctima...).

- Referències semàntiques concretes a: abús de poder, violació, abús sexual, condemna.
- Titulació: s'esmenta les víctimes o al presumpte abusador i amb quin enfocament? (morbós, enaltir o denigrar la figura de l'abusador o la víctima...).

4. Resultats

Els resultats s'explicaran cas per cas, incloent-hi tant la perspectiva quantitativa com la qualitativa. La sigla *EM* correspon al diari *El Mundo* i *EP*, a *El País*.

4.1 Cas Roman Polanski

Les acusacions d'abús contra Roman Polanski comencen al 1977, amb la violació denunciada per Samantha Geimer, una menor de 13 anys en el moment de l'encontre. Aquest cas ha estat obert més de 40 anys, ha estat públic (incloent-hi el nom de la víctima) i ha estat molt lligat a la vida professional de Polanski. El director va fugir dels Estats Units a Suïssa després del cas, per por a una resolució de caràcter exemplar que el condemnara a dècades de presó. Des d'aquest moment, i malgrat els intents de tornar, Polanski ha hagut de desenvolupar la seua activitat professional fora de les indústries estat-unidenques.

El cas de Polanski ha vist un canvi a causa del moviment MeToo. El primer que resulta evident en els resultats és la importància de Polanski com a figura cultural. La gran majoria de vegades que el seu nom apareix als diaris és en matèria d'artista, de director admirat, un geni de l'audiovisual (“Tres, dos, música y acción”, *EM* 10/1/2015; “Macbeth explota por dentro”, *EM* 3/5/2015; “Narrativa sensual para despertar la libido”, *EP* 9/4/2015). En concret, el 62% de vegades, Polanski és esmentat als diaris exclusivament com a figura cultural (com evidència el total de notícies tipus A segons el recompte fet).

Les mencions del cas de Samantha Geimer al llarg dels anys sorgien, especialment els primers anys, amb motiu de novetats en les peticions d'extradició de Polanski (“La fiscalía polaca pide la extradición a Estados Unidos de Roman Polanski”, *EP* 20/1/2015; “Un juez rechaza la petición de Polanski de regresar a EEUU con garantías para no entrar en prisión”, *EM* 4/4/2017; “Rechazada la extradición de Roman Polanski a Estados Unidos”, *EP* 30/10/2015). Les notícies tendien a ser seques, amb una descripció de la situació jurídica i poc

espai per a qualificacions: notícies estrictes, el que anomenem un contingut informatiu sec. Amb els anys, les xifres han anat variant per l'existència o no de novetats amb el cas (l'any 2016, per exemple, quasi no hi havia mencions), però a partir de 2017 podem observar-ne un augment.

Per una banda, comencen a tenir més protagonisme, en l'àmbit de debat social, els casos dels abusos sexuals, el qual queda palès, amb xifres, als diaris, com es pot observar a les taules anuals, ja que apareixen més notícies de tipus B, C i D, com per exemple: "Autoficción y paranoia" (B), *EM* 1/6/2018; "La Academia de Hollywood expulsa a Harvey Weinstein" (C), *EM* 15/10/2017, i "Roman Polanski considera acoso su expulsión de la academia de Hollywood" (D), *EM* 4/5/2018. Per una altra banda, l'existència d'aquest debat públic genera un grau elevat d'opinió que també queda reflectit als periòdics: comencen a aparèixer més articles d'opinió respecte al cas de Geimer i les conseqüències que ha tingut en la percepció i la vida professional de Polanski.

Cal destacar el fet que les crítiques a Polanski se solen adscriure a crítiques a la indústria i als abusos en un àmbit més general, i el citen com a exemple (com a "Normalidades aberrantes", *EP* 7/12/2017). També hi ha ocasions en què parlen particularment d'ell però són menys freqüents ("Roman Polanski. La coartada del genio por encima de la vileza", *EM* 2/3/2020; "Quentin Tarantino se disculpa ante la víctima de Polanski por ser ignorante e insensible", *EM* 9/2/2018). En canvi, les defenses al director solen ser més personalitzades ("El maldito Polanski", *EP* 1/2/2017; "Polanski y el rastro de los años del descontrol", *EM* 16/8/2017; "Memorias de un «enano perverso»", *EM* 13/5/2017).

Qualitativament, les qüestions recercades han evidenciat diferents qüestions. En primer lloc, a nivell de divisió per seccions, podem observar que *El Mundo* tendeix (46%) a incloure els articles de Polanski a la secció "La Otra Crónica", un departament que ve a ser Societat. També n'inclou una part important a "Cultura" (30%). Per una altra banda, *El País* ubica la major part dels articles a la secció de "Cultura" (56%), dividint la resta entre seccions com "Estilo" o "Gente". En el que respecta a declaracions de víctimes versus declaracions de l'abusador, podem observar que Polanski rep més veu a *El Mundo* (52%) que *El País* (30%), mentre que les declaracions de la víctima apareixen en els dos amb una freqüència similar (35% a *El Mundo*, 37% a *El País*). Això sí, a ambdós periòdics, quasi totes les declaracions actuals de Geimer esmenten afirmacions en la línia de "ja l'he perdonat". En ambdós periòdics es nota una important falta de fonts professionals, el que indica que se sol tractar de notícies breus sense profunditat d'investigació, sovint

provinents d'informació d'agència. També, en la mateixa línia, la informació sobre lleis d'abusos sexuals, que apareixen en comptades ocasions (7% a *El Mundo*, cap vegada a *El País*).

Aprofundint en la mostra, podem observar que els articles presenten, principalment, dues posicions enfront del cas Polanski, moltes vegades ja evidents al títol de les peces. La primera, de rebuig cap a la seua carrera i el fet que rebí reconeixement malgrat ser un abusador confés. La segona denota divisió entre la vida professional i la vida personal: no s'ha de jutjar el geni, en el seu treball artístic, pels errors que ha comès en la seua vida privada. Hi ha posicions més neutres, però les que destillen opinió solen orbitar en alguna d'aquestes dues idees que amaguen un cert dilema. La primera es recolza sovint en les memòries escrites per Geimer o en els detalls més morboses dels gustos i encontres sexuals de la vida del director. La segona, en les memòries de Polanski, en l'excel·lència de la seua obra, o en la tragèdia de l'assassinat de la seua muller, Sharon Tate, el 1969 a mans dels seguidors de Charles Manson.

El tractament del cas de Polanski evidencia que, malgrat que la postura dels diaris és variada i difusa, el debat que va obrir el MeToo es fa eco en els mitjans. No sols pel fet que amb el moviment es van fer més denúncies, que es tradueixen en més notícies (fet que es veu reflectit a l'anàlisi quantitativa), sinó que també pel fet que les opinions, variades, han guanyat protagonisme en els anys posteriors (com es pot observar a l'anàlisi qualitativa), demostrant que el MeToo ha generat un debat global en el qual també han participat els mitjans de manera molt activa.

4.2 Cas Harvey Weinstein

Les acusacions contra Harvey Weinstein comencen a aparèixer l'octubre de 2017, quan el diari *The New York Times* destapa els abusos sexuals que hauria comès durant dècades contra varies actrius, assistents i altres dones que treballaven per a Miramax i la Weinstein Company. Es comença a parlar d'acords extrajudicials als quals hauria arribat el productor amb vuit dones per comprar-ne el silenci, entre elles Rose McGowan, la primera actriu coneguda que va acusar el productor de violar-la. També s'estenen amb rapidesa a ambdós diaris, *El Mundo* i *El País*, notícies que detallen explícitament el *modus operandi* que seguia Weinstein per coaccionar les primeres víctimes que es coneixen.

En el període analitzat del 2015 al final del 2017, abans de l'esclat de l'es càndol Weinstein, les notes el mencionen únicament com a figura cultural

(categoria A), normalment per comentar l'èxit de les seues noves pel·lícules. Alguns exemples serien: “Bienvenido, Mr. Weinstein” (*EM* 29/6/2015) o “«Cuando alguien ve una película en un móvil solo te queda llorar»” (*EP* 27/6/2015), que tenen com a focus principal els nombrosos Oscars i nominacions als premis de Hollywood que acumulen les pel·lícules produïdes per Weinstein. Tot i que aquest havia estat el tractament únic que s'havia fet del productor fins al moment, a partir de les primeres acusacions també comencen a sorgir nombroses notícies que parlen de tots aquells que coneixien les accions de Weinstein des de feia temps. Com “Tarantino conocía el acoso de Weinstein: «Debería haber hecho más de lo que hice»” (*EM* 20/10/2017) o “Weinstein era un monstruo repulsivo al mismo tiempo que una persona brillante” (*EP* 20/12/2017).

Durant els primers mesos després de les confessions de les víctimes, la majoria de notícies sobre el cas es converteixen en llistes de dones que han parlat en contra de Weinstein, amb descripcions dels abusos dels quals l'acusen. També hi ha una proliferació de notícies en què els diaris aprofiten per posar als titulars tots els noms famosos possibles juntament amb el nom de Harvey Weinstein, possiblement perquè aquestes aconseguïen un major nombre d'accessos on line. Uns exemples serien: “Angelina Jolie, Cara Delevingne, Eva Green... Las 43 mujeres que han acusado a Harvey Weinstein”, *EM* 17/10/2017), “Harvey Weinstein deja de ser «dios» para Meryl Streep tras su escándalo sexual: la actriz le critica” (*EM* 9/10/2017) i “Penélope Cruz muestra su apoyo a Salma Hayek en su denuncia contra Weinstein” (*EP* 15/12/2017).

Durant tot l'any 2018, quan es comencen a destapar altres abusos comesos per personalitats conegudes de Hollywood, s'esmenta sens falta el cas de Weinstein (representa el 37% de les notícies escrites sobre el productor). Per exemple, en el reguitzell d'acusacions a la meca del cinema: Kevin Spacey, Dustin Hoffman, el director James Toback, el productor Brett Ratner... Tot i que no és tan habitual, quan se l'esmenta com a figura cultural un cop descobert el seu cas (un 22% dels articles), també s'alludeix a les acusacions de manera inevitable. Per exemple: “La influencia de Harvey Weinstein en Hollywood en los últimos años: las películas que llevan su sello” (*EP* 7/12/2017).

Tots dos diaris fan un gir important a l'hora de tractar la figura del productor un cop es fan públics els seus abusos. Possiblement, a causa de la proliferació d'acusacions, la gravetat d'aquestes i el ressò mundial del cas, no es continuen publicant històries sobre les fites de Weinstein al món del cinema que incloguin les seues agressions en un segon pla. Un 36% de les notícies

escrites sobre Weinstein en el període d'anàlisi el tenen a ell i els seus abusos com a protagonista.

Com en el cas Polanski, *El Mundo* publica la gran majoria dels articles sobre Weinstein a la secció "La Otra Crónica", tot i que algunes estan sota la secció de "Cine" o "Cultura" quan el tema principal no són els abusos comesos pel productor. Quant a *El País*, els articles també es troben a la secció de "Societat", a les categories fetes especialment per aquest cas: "Caso Harvey Weinstein" o simplement, "Harvey Weinstein". Les primeres notícies sobre el tema també es poden trobar amb l'epígraf "Escándalo" o "Escándalo en Hollywood".

Les primeres notícies incloïen declaracions de Weinstein o els seu representats però a mesura que el cas agafa dimensió s'inclouen únicament declaracions de les víctimes. En comptades ocasions apareixen opinions de professionals, com per exemple i només en un cas, Tarana Burke, la creadora del moviment #MeToo: "Diez millones de fianza a Weinstein tras entregarse a la policía" (*EP* 25/5/2018). Les declaracions de professionals, tot i no ser comunes, apareixen amb més freqüència el 2020, un cop es porta a judici el cas, com ara Purna Sen, portaveu d'ONU Mujeres: "Del Me Too a Un violador en tu camino: así ha cambiado el mundo tras el escándalo Weinstein" (*EP* 5/1/2020) o Erin Robinson, portaveu de la associació Rainn, que defensa a víctimes de delictes sexuals: "El Me Too, ante la prueba de la justicia" (*EP* 6/1/2020).

A principis de 2020, quan s'acosta el judici contra Weinstein, les peces comencen a incloure molts més detalls sobre les lleis d'abusos sexuals que havien estat absents fins al moment, ja que s'explica la sentència a què s'enfronta el productor per cadascuna de les acusacions contra ell ("«El veredicto contra Weinstein cambia la historia del acoso para futuras generaciones»", *EP* 26/2/2019). Per les mateixes dates també treuen el cap les notícies de caràcter més social que nomenen dels abusos però se centren principalment a l'impacte que ha tingut el cas Weinstein i el moviment #MeToo en la lluita feminista, com ara la peça "#MeToo: las redes movilizan a las víctimas de acoso sexual de todo el mundo tras el escándalo Weinstein en Hollywood" (*EM* 17/10/2017).

Quant als articles d'opinió, n'hi ha amb la intenció de condemnar les accions de Weinstein i visibilitzar el problema de la indústria cinematogràfica amb els abusos sistèmics. Per exemple: "El efecto Weinstein: #MeToo" de la política Clara Serra (*EP* 30/10/2017) o "El gordo cabrón" del periodista Jordi Costa (*EP* 8/11/2017).

4.3 *Cas Plácido Domingo*

El cas dels presumptes abusos que havia comès Plácido Domingo comença l'agost de 2019, quan es fan públiques les primeres denúncies per part de nou dones del món de l'òpera i la dansa. Fins al moment, totes les referències a Domingo eren per la seua vinculació amb el Palau de les Arts de València, on donava nom al Centre de Perfeccionament Plácido Domingo, i per les acusacions de casos de corrupció que havia rebut aquesta institució de València. A 2021, el nom és Centre de Perfeccionament i la web l'encapçala una foto amb dones al davant. A banda de la vinculació amb el teatre valencià, Plácido Domingo és un reputat cantant d'òpera molt conegut pel públic. En el període analitzat, les primeres referències a la premsa enalteixen la seua figura cultural i la importància dins el món de l'òpera. Tant és així, que els titulars resaven: “Plácido Domingo, nuevo honoris causa de la Universidad de Salamanca” (*EM* 13/1/2015); “Plácido Domingo: el orgullo español” (*EM* 19/2/2015); “La reina Sofía: «La música de mi amigo Plácido Domingo me trae alegría»” (*EP* 13/12/2018) ; “Plácido Domingo cierra la temporada del Real con Verdi” (*EP* 12/7/2019) .

En el moment que comencen les acusacions la premsa continua publicant els grans titulars de les fites del cantant, mentre que al cos de les peces sempre s'acaba nomenant la situació dels presumptes abusos a dones que suposadament havia comès. Les peces on apareixen les acusacions a *El Mundo* representen un 61,7% l'any 2019. L'any 2020 a *El Mundo*, en canvi, un 76% de les peces parlen d'abusos on Domingo n'és el protagonista, un clar canvi de tendència. En el cas d'*El País*, les mencions a Domingo són menors i les acusacions d'abusos representen el 78% de les peces seleccionades durant l'any 2019. L'any 2020 passa una cosa similar i a *El País* el 78% són peces sobre els abusos de Plácido Domingo.

Pel que fa al contingut de les peces analitzades, és a dir, les peces on es parla d'abusos i Plácido Domingo n'és el protagonista, hi ha una evolució, ja que primer es busca una defensa de la figura cultural i moltes són de gent del sector protegint a Domingo, mentre que les investigacions que s'estaven fent als Estats Units apuntaven al fet que les acusacions eren creïbles i per tant, el discurs als mitjans analitzats evoluciona cap a una rebaixa de la figura de l'abusador i donant més protagonisme a les víctimes. Això ho veiem en el contingut de les peces on es mencionen les paraules de les víctimes dels comunicats (“Plácido Domingo encara el fin de su leyenda, Patricia Wulf: «Plácido Domingo es un depredador que ha hecho esto repetidamente»”, *EP*

4/3/2020). Amb la publicació de les investigacions que s'estan fent als EUA, fins i tot hi ha peces publicades al mateix moment per explicar el mateix i hi apareixen titulars on hi ha una intenció de deixar constància que les víctimes tenien raó: “Plácido Domingo asume «toda la responsabilidad» de las acusaciones de acoso sexual y pide perdón por «el dolor» causado” (*EM* 25/2/2020), “Una investigación concluye que Plácido Domingo acosó sexualmente a mujeres y abusó de su poder” (*EP* 25/2/2020).

Una altra cosa a tenir en compte és la quantitat de mencions que es fa dels protagonistes de les peces, en aquest cas trobem que només al 17% de les peces publicades donen veu a les víctimes. En canvi, es fan mencions de Plácido Domingo en un 38% dels casos. Això sí, la majoria de les aparicions de Plácido Domingo com a font són a través de comunicats oficials, primer amb un intenció de negar els fets, per acabar admetent que potser ha comès diferents actes d'abús sexual a les seues companyes de professió.

Podem afirmar que en la gran majoria de peces no es menciona cap llei relacionada amb els abusos sexuals, ni hi ha declaracions de professionals que valorin la situació ni aportin més informació de context. En el cas de Plácido Domingo, a banda de l'explicació dels resultats de la investigació, menys del 3% de les peces esmenten contingut legal (“Caso Plácido Domingo: las fronteras jurídicas del abuso y del acoso sexual”, *EM* 6/9/2019; “Víctimas de Plácido Domingo en EEUU valoran denunciarle por difamación”, *EM* 29/2/2020) i menys del 6% tenen declaracions expertes d'advocats, juristes, intel·lectuals o membres d'associacions de dones (“¿Y qué pasa con las víctimas?”, *EP* 26/2/2020).

Pel que fa als termes que refereixen l'abús de poder, violació, abús sexual o condemna, cal destacar que en el cas de Plácido Domingo, s'han vist a comunicats de les diferents institucions, com ara el Palau de les Arts de València o el Teatre Reial de Madrid, involucrades amb Domingo, que condemnin els casos d'abús de poder que el tenor ha pogut exercir dins del seu entorn. Només en un 3% de les peces analitzades apareix el terme MeToo relacionat amb els casos d'abusos sexuals.

5. Discussió i conclusions

En els resultats hem pogut observar que tant les mencions del cas Polanski com el de Weinstein augmenten a partir del 2017. En el cas de Polanski la pujada és més discreta, ja que és un cas antic, mentre que en el del magnat de

Hollywood l'augment és evident, com a senyaler en la mobilització feminista. El cas de Domingo és del 2019 i posterior a l'esclat del Moviment MeToo, però l'impacte es nota als resultats, ja que al 2019 les notícies sobre Plácido Domingo es dupliquen tant a *El Mundo* com a *El País*, el que indica que la consideració dels casos en la tematització dels mitjans ha canviat.

En el cas de Polanski, continua tenint un pes immens la seua figura cultural. Com s'ha esmentat anteriorment, en aquest es dona més importància a altres aspectes de la vida privada, com la polèmica mort de la seua dona, i a les seues pel·lícules que als abusos sexuals pels quals va ser condemnat. El cas de Weinstein és tot el contrari, probablement, perquè en involucrar molts personatges famosos pot resultar rendible per les publicacions, ja que s'asseguren moltes visualitzacions afegint noms com els d'Angelina Jolie o Penélope Cruz als titulars. Com hem pogut veure, Weinstein no només és esmentat principalment per la seua conducta depredadora, sinó que s'ha convertit en un exemple omnipresent cada vegada que es parla d'abusos sexuals: el cas per antonomàsia de la incidència del moviment MeToo.

Tot i que a escales diferents, en els tres casos es poden observar canvis durant el moviment MeToo. És evident que el cas de Weinstein és el més notable (i el que més prestigi li ha costat a l'abusador), també és el que té un major nombre de víctimes i més reconegudes, però clarament ha portat el tema dels abusos sexuals a l'agenda mundial. L'onada de les denúncies contra ell va desembocar en un augment del nombre de notícies sobre els abusos de Polanski 43 anys després que succeïssin i que dupliqués el nombre de mencions a Plácido Domingo d'un any per l'altre, el qual confirma que els abusos i agressions sexuals són un tema present a l'agenda mediàtica. No és una afirmació agosarada si considerem que fins al moment el cas d'abús de Polanski ha estat minimitzat.

Si analitzem els elements concrets de les notícies de les dues publicacions, podem observar que fins i tot les notícies de caràcter més informatiu emfasitzen amb freqüència la gravetat dels fets i que totes les notícies d'opinió renequen dels abusos, en molts casos situant-los en un context de lluita feminista arreu del món, tot i que sovint rescaten les figures creadores dels personatges. Els tres exemples escollits ens confirmen que hi ha hagut un canvi en els últims anys del tractament dels mitjans dels abusos sexuals perpetrats per homes poderosos. Ha estat un canvi en direcció a l'apoderament de la víctima i a una certa denigració de l'abusador, a què les seues agressions no fossen atenuades per la importància cultural sinó doblement condemnades per l'abús de poder que comporten. I el que és més important, no es limita la

denúncia a un cas en particular, en comptes, s'utilitza com a exemple per posar l'atenció en les indústries còmplices que han estat amagant aquest tipus d'abús durant dècades.

El resultat de la recerca poden ser paral·lels als de Jernberg, Lindbäck i Roos (2020), que apunten a l'evolució en el tractament mediàtic d'aquests abusos, així com als de Baker, Williams i Rodrigues (2020), quan veuen un abans i un després del MeToo en la timidesa de les denúncies a abusadors amb poder. Archer i Matheson (2019) i abans Weinberg (2017) han destacat la doble victimització quan el personatge era famós, pel silenciament posterior a l'agressió.

En la comparació entre mitjans no s'han trobat diferències notables entre el tractament al diari *El Mundo* i a *El País*. Quantitativament, el diari *El Mundo* ha publicat més peces dels casos de Domingo i Weinstein, mentre que *El País* ha parat més atenció al de Roman Polanski. Llevat d'això, la poca recurrència a fonts expertes i a contextualitzar amb les lleis existents contra l'abús es pot trobar a tots dos mitjans, el que apareix com una limitació metodològica, ja que la mostra no ha ofert diferències significatives entre mitjans.

Per tal de corroborar aquest estudi, caldria una mostra més ampliada a mitjans de diferents suports, també audiovisuals, i xarxes socials, però des d'una perspectiva similar, qualitativa, que pugui ser comparable quant a les categories generades, en el focus a la consideració d'abusadors de personatges prestigiosos.

Malgrat algunes acusacions al moviment per possibles exageracions o casos inventats, el cert és que la poca denúncia de l'abús sexual només ha de dur al suport mediàtic a les víctimes, ja que tenen la responsabilitat d'atendre la ciutadania, i no només els poderosos. Des d'aquest punt de vista i pels resultats obtinguts en aquest estudi, en el desplegament del moviment MeToo s'ha observat un canvi en la tematització dels mitjans espanyols, segurament en la mateixa mesura que ha pogut apoderar les supervivents de les agressions sexuals o masclistes.

Bibliografia

- Alaggia, Ramona & Wang Child, Susan. 2020. I never told anyone until the MeToo movement: What can we learn from sexual abuse and sexual assault disclosures made through social media? *Abuse & Neglect* 103, 104312. doi: 10.1016/j.chiabu.2019.104312

- Alberdi, Inés & Matas, Natalia. 2002. *La violencia doméstica. Informe sobre los malos tratos a mujeres en España*. Fundación La Caixa. Colección de estudios sociales 10.
- Archer, Alfred & Matheson, Benjamin. 2019. When Artists Fall: Honoring and Admiring the Immoral. *Journal of the American Philosophical Association* 5(2): 246-265. doi: 10.1017/apa.2019.9
- Askanius, Tina & Møller Hartley, Jannie. 2019. Framing gender justice: A comparative analysis of the media coverage of MeToo in Denmark and Sweden. *Nordicom Review* 40(2): 19-36. doi: 10.2478/nor-2019-0022
- Baker, Andrea; Williams, Katrina & Rodrigues, Usha M. 2020. MeToo 2.0 to #meNOMore: Analysing Western Reporting About Sexual Violence in the Music Industry. *Journalism Practice* 14(2): 191-207. doi: 10.1080/17512786.2019.1674683
- Băluță, Oana. 2015. Representing and Consuming Women. Paradoxes in Media Covering Violence Against Women. *Journal of Media Research* 8(2): 52-67.
- Barnes, Naomi. 2020. Trace publics as a qualitative critical network tool: Exploring the dark matter in the MeToo moviment. *New Media & Society* 22, 1305-1319. doi: 10.1177/1461444820912532
- Bethel, Claire. 2018. MeToo: the perfect storm needed to change attitudes toward sexual harassment and violence. *Harvard Public Health Review* 16, 1-5. doi: 10.2307/48515212
- Brown, William; Duane, James & Fraser, Benson. 1997. Media coverage and public opinion of the O. J. Simpson trial: Implications for the criminal justice System. *Communication Law and Policy* 2, 261-287. doi: 10.1080/10811689709368625
- Brunner, Elizabeth & Partlow-Lefevre, Sarah. 2020. MeToo as networked collective: examining consciousness-raising on wild public networks. *Communication and Critical/ Cultural Studies* 17(2): 166-182. doi: 10.1080/14791420.2020.1750043
- Carrasco, Mavi; Corcoy Rius, Marta & Puig Mollet, Montserrat. 2015. El tratamiento de la violencia machista en la prensa de información general catalana. Estudio de dos casos mediáticos y su repercusión en la prensa local. *Revista Internacional de Comunicación y Desarrollo* 1(2): 77-92.
- Chen, Hongliang; Huang, Qing & Jiang, Minyou. 2020. Empowering Chinese College Students to Prevent Sexual Assault in Post-MeToo Era: An Empirical Study of the Bystander Intervention Approach. *Journal of Interpersonal Violence*. Online first. doi: 10.1177/0886260520917515
- Clarke, Heather. 2020. Organizational failure to ethically manage sexual harassment: Limits to MeToo. *Business Ethics: A European Review* 29(3): 544-556.
- Cobb, Shelley & Horeck, Tanya. 2018. Post Weinstein: gendered power and harassment in the media industries. *Feminist Media Studies* 18(3): 489-491. doi: 10.1080/14680777.2018.145
- Corcione, Danielle. 2018. The Shitty Media Men List is the MeToo of Toxic Newsroom: A Failure to Protect Non-male Freelance Workers. *Feminist Media Studies* 18(3): 500-502.
- Delegació del Govern contra la Violència de Gènere. 2019. *Macroencuesta de violencia contra la mujer 2019*. <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEn>

- Cifras/macroencuesta2015/pdf/Principales_Resultados_Macroencuesta2019.pdf
- Enck, Suzanne M. 2018. Accountability Amidst the “Me Too” Reckoning: Kevin Spacey’s Homopatriarchal Apologia. *QED: A Journal in GLBTQ Worldmaking* 5(2): 80-86.
- FAD (Fundació Ajuda a la Drogadicció, 2021). *Barómetro Juventud y Género 2021*. https://www.fad.es/wp-content/uploads/2021/09/PresentacionBarometro-Genero_290921.pptx.pdf
- Faedi Duramy, Benedetta. 2020. MeToo and the Pursuit of Women’s International Human Rights. *University of San Francisco Law Review* 54, 215-268.
- Fagoaga, Concha. 1999. *La violencia en medios de comunicación. Maltrato en la pareja y agresión sexual*. Madrid: Dirección General de la Mujer.
- Farrow, Ronan. 2017. From Aggressive Overtures to Sexual Assault: Harvey Weinstein’s Accusers Tell Their Stories. *The New Yorker* 10 d’octubre de 2017. <https://www.newyorker.com/news/news-desk/from-aggressive-overtures-to-sexual-assault-harvey-weinsteins-accusers-tell-their-stories>
- Flowers, Lauren. 2020. Asia Argento and the Me Too Movement: A Complicated Pairing. *Women Leading Change. Case Studies on Women, Gender, and Feminism* 5(1):16-30.
- Galarza, Emelina; Cobo, Rosa & Esquembre, Mar. 2016. Medios y violencia simbólica contra las mujeres. *Revista Latina de Comunicación Social* 71, 818-832. doi: 10.4185/RLCS-2016-1122
- Harries, Gemma & Bird, William. 2005. Keeping an Eye on the Campaign: Monitoring Media Coverage of the 16 Days of Activism: No Violence against Women and Children Campaign. *Agenda: Empowering Women for Gender Equity* 66, 90-96. doi: 10.2307/4066546
- Hindes, Sophie & Fileborn, Bianca. 2020. Girl power gone wrong: MeToo, Aziz Anari, and media reporting of (grey area) sexual violence. *Feminist Media Studies* 20(5): 639-656. doi: 10.1080/14680777.2019.1606843
- Jernberg, Frida; Lindbäck, Anna & Roos, Annie. 2020. A new male entrepreneur? Media representation of male entrepreneurs before and after MeToo. *Gender in Management: An International Journal* 35(2): 211-224. doi: 10.1108/GM-01-2019-0004
- Kantor, Jodi & Twohey, Megan. 2017. Harvey Weinstein Paid Off Sexual Harassment Accusers for Decades. *The New York Times* 5 d’octubre de 2017. <https://www.nytimes.com/2017/10/05/us/harvey-weinstein-harassment-allegations.html>
- Karlsson, Nadja; Lila, Marisol; Gracia, Enrique & Wemrell, Maria. 2020. Representation of Intimate Partner Violence Against Women in Swedish News Media: A Discourse Analysis. *Violence Against Women*. Online first. doi: 10.1177/1077801220940403
- Klavenes, Henriette; Orea-Giner, Alicia; García-Muiña, Fernando & Fuentes-Moraleda, Laura. 2020. Gender and the MeToo effect in Spanish professional football organizations: an exploratory qualitative approach. *Gender in Management: An International Journal*. doi: 10.1108/GM-11-2019-0230

- McKinney, Claire. 2019. Sexual Coercion, Gender Construction, and Responsibility for Freedom: A Beauvoirian Account of Me Too. *Journal of Women, Politics & Policy* 40(1): 75-96.
- Marín, Flora; Armentia, J. Ignacio & Caminos, José M. 2011. El tratamiento informativo de las víctimas de violencia de género en Euskadi: Deia, El Correo, El País y Gara (2002-2009). *Comunicación y Sociedad* 24(2): 435-466.
- Maxwell, Kimberli A.; Huxford, John; Borum, Catherine & Hornik, Robert. 2000. Covering Domestic Violence: How the O.J. Simpson Case Shaped Reporting of Domestic Violence in the News Media. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 77(2): 258-272. doi: 10.1177/107769900007700203
- McMahon, Sarah. 2007. Understanding community-specific rape myths: Exploring student athlete culture. *Journal of Women and Social Work* 22(4): 357-370. doi: 10.1177/0886109907306331
- Modrek, Sepideh & Chakalov, Bozhidar. 2019. The MeToo Movement in the United States: Text Analysis of Early Twitter Conversations. *Journal of Medical Internet Research* 21. doi: 10.2196/13837
- Nacions Unides/Women. 2020. *Gender equality. Women's rights in review 25 years after Beijing*. Estats Units: UN Women.
- Organització Mundial de la Salut. 2013. *Estimaciones mundiales y regionales de la violencia contra la mujer: prevalencia y efectos de la violencia conyugal y de la violencia sexual no conyugal en la salud*. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85243/WHO_RHR_HRP_13.06_spa.pdf;jsessionid=96ACC67E7CBD3EC3BC9130867D2C2566?sequence=1
- Peters, Michael A. & Besley, Tina. 2019. Weinstein, sexual predation, and "Rape Culture": Public pedagogies and Hashtag Internet activism. *Educational Philosophy and Theory* 51(5): 458-464. doi: 10.1080/00131857.2018.1427850
- Pica, Emily; Sheahan, Chelsea & Pozzulo, Joanna. 2020. "But He's a Star Football Player!": How Social Status Influences Mock Jurors' Perceptions in a Sexual Assault Case. *Journal of Interpersonal Violence* 35(19/20): 3963-3985. doi: 10.1177/0886260517713715
- Reel, Justine & Crouch, Emily. 2019. MeToo: Uncovering Sexual Harassment and Assault in Sport. *Journal of Clinical Sport Psychology* 13: 177-179.
- Reyes-Menendez, Ana; Saura, José R. & Thomas, Stephen B. 2020. Exploring key indicators of social identity in the MeToo era: Using T discourse analysis in UGC. *International Journal of Information Management* 54: 102-129.
- Rothman, Emily F.; Nagaswaran, Anita; Johnson, René M.; Adams, Kelley M.; Scrivens, Juliane & Baughman, Allyson. 2012. U.S. tabloid magazine coverage of a celebrity dating abuse incident: Rihanna and Chris Brown. *Journal of Health Communication* 17(6): 733-44. doi: 10.1080/10810730.2011.635778
- Różalska, Aleksandra. 2020. Violence against Women as Reflected in the Polish Television Series "A Second Chance". *Przegląd Socjologii Jakościowej* 16, 28-46. doi: 10.18778/1733-8069.16.1.03

- Sambaraju, Rahul. 2020. "I Would Have Taken This to My Grave, Like Most Women": Reporting Sexual Harassment during the MeToo movement in India. *Journal of Social Issues* 76, 603-631. doi: 10.1111/josi.12391
- Sawhney, Ramit; Gautam, Akash K. & Ratn Shah, Rajiv. 2020. BMGC 2020 Grand Challenge: Multi-Aspect Analysis of the MeToo Movement on Twitter. IEEE Sixth International Conference on Multimedia Big Data (BigMM), Nova Delhi, Índia, 2020, pp. 481-484. doi: 10.1109/BigMM50055.2020.00080
- Simons, Margaret & Morgan, Jenny. 2018. Changing Media Coverage of Violence Against Women. *Journalism Practice* 12(9): 1165-1182. doi: 10.1080/17512786.2017.1366866
- Slatton, Brittany & Richard, April. 2020. Black Women's experiences of sexual assault and disclosure: Insights from the margins. *Sociology Compass* 14: e12792. doi: 10.1111/soc4.12792
- Souza-Leal, Bruno, de-Carvalho, Carlos A. & Antunes, Elton. 2018. Violence against Brazilian women in public and mediatic spheres. *Comunicar* 55: 19-28. doi: 10.3916/C55-2018-02
- Szekeres Hanna; Shuman, Eric & Saguy, Tamar. 2020. Views of sexual assault following MeToo: The role of gender and individual differences. *Personality and Individual Differences* 166: 110203. doi: 10.1016/j.paid.2020.110203
- Weinberg, Justin. 2017. Philosophers on the Art of Morally Troubling Artists. *Daily Nous*. <http://dailynous.com/2017/11/21/philosophers-art-morally-troubling-artists/>
- Vanguardia, La (6 d'octubre de 2021). Un total de 400.000 mujeres han sufrido acoso sexual en el trabajo. https://www.lavanguardia.com/vida/20211006/7770662/400-000-trabajadoras-sufren-acoso-sexual.html?utm_medium=social&utm_source=twitter&utm_content=vida
- Wolf, Birgit. 2018. Gender-based violence in discourse. A comparative study on anti-violence communication initiatives across Europe, in Austria and Spain. *Anàlisi. Quaderns de Comunicació i Cultura* 59, 1-27. doi: 10.5565/rev/analisi.3164
- Yardley, Elisabeth; Kennedy, Morag & Brolan, Liam. 2019. Footballer, rich man, celebrity, consumer: Media blindness and the denial of domestic abuse in the Stephanie Ward and Danny Simpson case. *Crime, Media, Culture* 15(3): 479-501. doi: 10.1177/1741659018797987
- Zhou, Qianying & Qiu, Hongfeng. 2020. Predicting online feminist engagement after MeToo: a study combining resource mobilization and integrative social identity paradigms. *Chinese Journal of Communication* 13(4): 351-369. doi: 10.1080/17544750.2020.1725077

